Gubicza Gábor

Vagon

Többé nem maradhatok a városban.

Körül vagyok véve a saját darabjaimmal. Mások darabjaival. Régi nőkével, kik kikezdett emlékekként léteznek csupán. Illetve bizonyos távolságokban, miket nem fogunk egymásért megtenni már, sem ők, sem én. A méhük összeszárad vagy másnak magvait érleli új, üres életté.

Körül vagyok véve a falakkal. Valaki felhúzta őket, felhúzta mindet. Építeni, csupán erre volt gondjuk. Hogy minek és mit, már más kérdés. Álljanak a falak, a többi ráér. Hogy börtönnek, labirintusnak falai lesznek? Egy erődítménynek falai, min mindannyian kívül rekedünk? Utólag, elég utólag bánkódni ezeken a részleteken, gondolták ők, ha gondoltak valamit.

A napok összeszűkülnek, egymásra halmozódnak, leküzdhetetlen rétegként növekszenek a lakás felületeire. Akiket ismertem, távoztak. Nyomaik felteltek kozmikus porral.

A városban többé nincs maradásom.

Esténként fények gyulladnak, látom őket az ablakon keresztül. És hallom a hangokat: a távoli autópálya szüntelen zúgását, az idegenek kocsmafalakon átszűrt nevetését.

Én a kanapén fekszem. A villanyt sem kapcsolom fel. Az eshetőségeket kizártam. Hogy valami akadhat még az események azon egymásba záruló tömegében, amit a városnak nevezünk, miben megkapaszkodhatom. Hogy érkezhet valami, utólag jelentéssel ruházni fel eddigi meddő tartózkodásomat. Hogy az emberek összefüggő, zárt mozgása egy ponton fellazulhat, és én ott, ha nem is egy cél vagy értelem, de legalább egy közös tévedésben való részvétel reményében beléphetek. Nem maradt tehát ábránd.

*

Halántékom az ablak üvegén. A vonat magas pályán halad. Alant szétbomlik a város, fordul, múlik.

Hideget bontok, az ülésbe ernyedek. A vagonban csak egy másik férfi ül. Szemei csukva, arca hamuszürke. Mintha valaki más arcát viselné sajátja felett vagy helyett. Valakiét, akit – egyre messzebb mögöttünk – már rideg fémtálcára fektettek. Csukott szemmel sört nyit ő is. Időnként az archoz emeli a dobozt, magára csorgat egy-egy kortyot.

A táj kitágul. Sárszínű marhák gőzölögnek a hajnalba rögzítve. Oldaluk látszik. Taglónak szánt, széles homlokuk, majd oldaluk megint.

A vonat megáll, alakok ereszkednek róla a magas fűbe. Korai utasok. Visszafelé tartanak a városból, vissza a nyirkos, homályos világokba, ahol az égve felejtett lámpák fényét felfalja a köd, és láncra vert kutyák ugatnak az ablaktalan házak tövéből.

A vagon zökken egyet, továbbindulunk. Mellettem szatyor. Benne a ruháim, pár doboz sör.

A legtávolabbi pontba igyekszem, ahol az alant futó sínpár szükségszerűen önmagába tér vissza.

*

A sínpár két irányba fut innen, hogy valahol, a lehető legtávolabb újra önmagába érjen. Ott sincs semmi. Addig sincs. Falvak csupán és más városok, ahol a vonat megáll, ahol a kocsik ajtaja ugyanarra a négyszögletű, súlyos rendre nyílik, mint ami itt uralkodik. Nincs kilépés ebből a rendből. Mert szétterül a világ felszínén. És ami mozdul, ami történhet, az mind be van zárva, előre be van zárva ennek a rendnek ásványi szerkezetébe.

A rozsda lassan megemészti ezt az állomást.

Halk, vágytalan erőszak honol a város élei között. Pusztulás, mi elnyúló folyamatként van jelen, végállapotként való beállta mindig hátrébb és visszább húzódik egy el nem érkező jövőbe.

Elmenni innen nem lehet. Mert nincs máshol. Ez a nyomortelep van, ez a kopott, mozdulatlan gép, mi lassan önmagává darálja csontjainkat. Ez a gettó van, pörög, száguld az üres kozmoszban, nem érkezik meg sehová. Az állomás mállik. Vasból emelt váza hajladozik, nyikorog a szélben. Színeit rég lenyalogatta a Nap kegyetlen fénye.

Vonatok jöttek és mentek, és én ezen az állomáson álltam tíz évig, mert elfelejtettem, távozni vagy érkezni készültem, és lábaim póznákká szikkadtak, azokon álltam egyhelyben, megfosztva immár a mozdulás lehetőségétől is. Zöld és piros mohák telepedtek szakállamba tavasszal, hogy telente újra és újra kifagyjanak onnan.

Ott álltam, egy ideig néztek, és talán gondoltak is rá, akik a vonalon gyakorta utaztak, hogy nincs rendben, igazán nincs rendben valami, de ahogyan egyre kevésbé lettem ember, úgy ők is egyre kevésbé néztek felém.

Már egyáltalán nem vagyok az. A nyirkos napok együvé fakítottak, az ősz végi, fémes esők együvé mostak a peron kockaköveivel, és megtördeltek a fagyok, szilánkjaim ezerszer ázott és újraszáradt halomban körülöttem, hogy aki rám nézne, nem látna már egyebet, csak egy meghatározhatatlan tárgyat a pályavégén, cseppet sem kirívót a váró betört ablakú épülete, a cserjékkel átnőtt drótkerítések, a megdőlt és halott betonoszlopok, a temérdek rozsda közül. Nem a többi rom közül. A

legutolsót – láttam – ketten szedték le a vonatról. Egyik a lábait fogta, a másik hátulról karolta át. Odafektették a kövekre. Már nem élt. Sörösdobozt szorongatott, amit merev kezével együtt időnként arcához emelt az elhaladó szerelvények huzata. Később a kar, amihez a doboz tartozott, elfáradt. Letört, a sínek közé gurult.

Bakelitszagú lesz itt az ember. Háromhavonta száraz salak pereg elő belőlem. Ellenállás nélkül. Az arcomon kicsapódó harmatokból, az orromon és számon belélegzett ólmos porból és a kőszén füstjéből emésztem össze.

Egyszer majd erre dob egy csikket valaki, késő éjjel vagy kora hajnalban. Az a szél egymást érő lökéseiben végigsodródik a peronon, a kövekhez ütközve szikrákat vet. Meggyújt engem, én rövid, gyenge tűzzel égek hamuvá. És a takarító – arca vörös kráterek és fehér szőrszálak kiszáradt összevisszasága – felsöpör majd egy nyeles szemeteslapátba. Bádogból lesz az, és a seprű koszlott cirokból összekötve. Hagyom, hogy hátracipeljen az állomásépület mögé, egy letaposott kerítéssel határolt részre, minek közepén egy halom törmeléket sző át az unott, tudatlan élet, tövises és olajzöld gazokként. Ott leszór majd, ennek a halomnak a tetejére szór. Tán oda is köp.

Akkor már csak várnom kell.

Fehér nappalok és fekete éjszakák örökkévalóságai követik egymást, míg heverek súlytalanul, nem érzékelvén többé időt vagy irányokat semmi szervvel. Várok sokáig, míg teljesen ki nem pihenem magam. Egészen az utolsó napig.

Akkor felállok. Vöröslő koraest lesz. A nyugati épületek fekete szögletei már megszurdalták a Napot. Az ontja vérét és meleg szél fúj felőle. Átbújok a kerítés egy lyukán, leereszkedem a töltésen. Látni a kocsmát. Kint két asztal, itt ül, meg odabent, aki még maradt, megvárni a végét. Ott az állomásmester, egy-egy múltbéli utas. Összegyűrődtek, és alaposan megfakultak. Lassan, szárazon lélegeznek. Előttük pohár vagy üveg. Biccentek, ahogyan közéjük érek. Aztán be a nyitott ajtón.

A pultban a régi nő. Most már pozdorjából van. Minden mozdulattal finom porfelhők válnak ki bőréből, beléfagyni a kocsma terébe, bele a gyenge fény sugaraiba. A televízió az üvegekkel ritkásan rakott polcok felett, a sarokban. Fekete és fehér szemcsékkel sistereg.

A pultra rozsdakorongokat ejtek. Zajtalanul esnek a műanyag perselybe. A nő egy darabig ujjával turkál közöttük, majd egy mozdulattal az összeset a kasszába söpri. Megfordul, poharat vesz le a polcról, a pultra teszi. Megfordul, üveget vesz le a polcról, tölt belőle a pohárba. Visszateszi az üveget, arcát a képernyő sugárzásában fürdetve megmerevedik.

Kimegyek. Az egyik széket nyugatnak fordítom, ráülök. Kortyolok a pohárból, és végleg besötétedik.

*

A kalauz egy ideje a másik férfi előtt áll. Szólongatja. Az nem reagál. Csak a karját emeli meg időnként, mintha a vonat döccenései közelítenék szürke szájához a kezét, benne a félig ürült sörösdobozt. A kalauz egyre hangosabb. A jegyet kéri.

– Nem hiszem, hogy él – mondom neki.

– Hogy nem él? – kérdezi.

Megvonom a vállam. A kalauz az utasra néz, elpusztult arcára. Aztán felém fordul, a fejét vakarja.

– Nézze meg, lélegzik-e – tanácsolom.

A kalauz a hunyt szemű utas orra alá tartja kinyújtott mutatóujját.

– Nem érzek semmit.

– Mondom, nem él.

– Attól még kell neki jegy.

– Lehet, hogy a zsebében van. Nézze meg.

– Nincs jogom átkutatni. Le kell szállnia. A következő állomáson.

– Megveszem a jegyét.

– Ne hülyéskedjen.

Leül a férfi mellé. Lábait szélesre tárva, hogy combja a másikéhoz ér. Előre dől, kezébe temeti az arcát. Mindhárman hallgatunk.

*

A vonat lassít.

– Jöjjön, segítsen – szól a kalauz, felemelkedik üléséből.

– Én?

– Maga.

Lehajol, bokáinál ragadja meg a férfit, lehúzza az ülésről.

– Karolja át – mondja.

Engedelmeskedem.

– Csak úgy ott fogjuk hagyni? – kérdezem.

– Igen.

– És ha valami baja lesz?

– Nem él, maga mondta. Mi baja lehetne?

– Igaz. És ha mégis él?

– Nem lélegzik.

– De issza a sört.

– Az csak valami reflex.

A kerekek súlyosan csikordulnak, a vonat megáll. Felcsattannak az ajtók. Lebotladozunk a rövid lépcsőkön, a férfit a peron kövezetére fektetjük.

– Szálljon vissza, indulunk – mondja a kalauz.

Visszaülök a helyemre. A poros ablakon keresztül a férfit látom. Hanyatt hever. Felemeli karját, a sör maradékát a holtsápadt arcra önti.

A kalauz sípjába fúj, int, visszaszáll.

– Remélem, magánál van jegy – mondja, mikor újra mellém ér az ülések között.

A vonat elindul.

*

Takarító söpri a csikkeket. Lassú. Mire a peron végére ér, újra megtelik minden szeméttel. Megfordul hát, indul vissza. Ami lapátjára gyűlt, egy mozdulattal a sínek közé hajítja.

Nem ült vonaton soha. Az állomást ismeri és kis házát, minek kertje közvetlenül a vágányokban zárul. Elvadult csirkék élnek ebben a kertben. A tyúkólat régi lécek, deszkák romhalmazává rázta a teherkocsik dübörgése. A ház falairól lerepedt a vakolat. Darabjai a magas fűben foszlanak. Akár a levedlett bőr.

A villany ki-kihagy a szobában.

Időnként emberek pusztulnak el a peronon. Lefekszenek, esetleg mások fektetik őket a hullámokba gyűrődő, májszínű térkőre. Vannak, akik egyszerűen megállnak, úgy lesz végük. A takarító sokáig nem nyúl hozzájuk. Megvárja, míg kiszárítja őket az idő, és maguktól szétporladnak. Csak akkor söpri össze őket. Fel a lapátra. Maradványaikat, ellenben a többi szeméttel, nem a talpfák közé szórja. Nem. Felbotorkál a gyaloghíd lépcsőin, majd le a túloldalon. A kertben önti ki a hamvakat, a megfeketült fadarabok, a repedt téglák közé.

*

– Az volt ám a figura. Folyvást az óceánról beszélt. Hogy a part félórára innét. Szépségek lépkednek a ragyogó homokban. Egészen vékony a bokájuk, azt simogatja a sós hullámzás. Napszemüveget viselnek, széles kalapot, de neki majd leveszik, bizony, ha ő is a parton áll.

Sose indult el. A vonatok jöttek és mentek, ő meg csak ült a nagycsarnokban, a büfénél. Előtte pohár. Volt, hogy napokig ugyanaz a pohár. Nem bírt elindulni. Mert tudta, hogy nincs ott semmi. De haza sem ment. Nem mehetett. Nem lehet az otthont elviselni, ha az ember egyszer már a fejébe vette az óceánt.

– Hát ha tényleg elhitte azt a partot?

– Dehogy hitte.

– Honnét tudod?

– Oda van festve a térkép a nagycsarnok falára. Azzal szemben ült, azt nézte, mikor ivott.

– Valóban figura lehetett.

– Az. Áldás az emlékén. Egy dal volt, azt nagyon szerette. Azt mondta, a parton azt hallani csak, arra ring lágyan a lányok teste. Mónik! – kiált a pultban álló nőnek – Válts nekem érmét!

– Minek? – kérdi a nő.

– Beteszem az öreg számát a gépbe.

– Milyen öregét?

– A számát. A Sádiléjt.

– Csak ne igyatok többet – mondja Mónik, és kinyitja a kasszát.

*

A büfé lemezekből összetákolt építmény az állomás magas csarnokán belül. Ott ült. Szandállal sorvadt lábain. Az inge – rajta pálmafák, szeldelt levelek – kigombolva a mellén. Így ült. Télen is, mikor a túlfűtött csarnok üvegfalain túli valóságba már mélyen beleharapott a fagy. A szatyrában egy törölköző volt, meg egy össze-vissza tördelt szalmakalap maradványai.

– Óceán van ott – bökött fejével nyugat felé. – Két megálló ide a part.

Hagyta, hogy egy ideig a csuklóját rángassam, mielőtt fojtogatni kezdett. Gyerek voltam. Anyám küldött hozzá, és én reméltem, egyszer hazatér velem.

– Ne sírj – mondta, elengedett.

– Nem kapok levegőt – szipogtam én a nyakamat masszírozva.

– Vegyél – válaszolta. – Add ide, amit anyád küldött.

Az egyik zsebemből marék aprópénzt kotortam elő, elé tettem az asztalra. A másikból egy csomag elemet. Ezt maga vette el. A kezébe köpte fél fogsorát, annak lepattogzott éleivel hasogatta szét a műanyag fóliát.

– Cseréld ki te. Nekem remeg a kezem – szólt, mikor visszatette szájába az állkapcsot. Odaadott két elemet, a többit a szatyorba dobta. Elvettem az asztalról a zsebrádiót, lepattintottam a hátulját. A régi elemeket kivettem – ezeket kikapta kezemből, és messzire, a csarnok egy homályosabb szeglete felé hajította – az újakat betettem. Visszaillesztettem a burkolatot.

– Közelre rakd – utasított. Én óvatosan a pohár mellé állítottam a készüléket. Összekarcolt, tompa dalt játszott a rádió, mindig ugyanazt.

– A parton lágy asszonyok járnak – kezdett bele, ahogy a dal lassanként átmelegítette az agyát – Mezétláb. A homokban. Napágyakba fekszenek. Hideg gyümölcsöt esznek. Barackot, sárgadinnyét, ilyesmit. Mindent

előre felkockázva. Barna a bőrük, fehér az a kevés ruha, amit viselnek. Odamegyek. Itthagylak téged anyáddal. Csak megiszom még ezt. – Ujjait, miknek nyoma még ott vöröslött a torkomon, most a pohár köré fonta.

Soha nem kelt fel az asztaltól. Onnan vitték el végül, mikor a mája feladta a játékot.

*

Leszáll, int a mozdony felé, felszáll megint. Sípjának szavára a vonat indul tovább.

Már nem köszön. Köszönt eleget. Minden nap ugyanaz a nap, minden utas ugyanaz az utas. Minek ismételné hát magát? Csak a jegyeket kéri. Mert a jegyét önszántából senki nem venné elő.

Az apja miatt lett ellenőr. Hogy lássa: nincs az, amiről az apja beszélt.

Nincs tenger. Nincs óceán.

Csak az egymáshoz hézag nélkül illeszkedő, összeférhetetlen országok határai szabdalják a kontinens jellegtelen kiterjedését, és az utak váratlanul megszakadó vonalai. Épp úgy, mint a pályaudvar csarnokának falára mázolt, hatalmas térképen. A felejtés lánctalpai nyomtatták a domborzatot erre a világra.

Nincs semmiféle part.

Az ország van, bezárva a többi ország közé. Kizsigerelt mezők és falvak mozaikja. Lassan az egészet benövi a bozót, a rozsda. Ami épület, ami város még emelkedik benne, az maga a rák.

Ha a kocsik végéig ér, leül. Halántékát az ablak hideg üvegére hajtja.

Odakint fák, évek haladnak visszafelé.

*

A jegyvizsgáló a kocsiba lép, lábait szétvetve áll az ajtó előtt. Megköszörüli torkát.

– Össze fogunk ütközni – mondja.

Az utasok rámerednek, vagy zavartan egymásra néznek.

– Mivel? – kérdi végül az egyik.

– Egy másik vonattal.

Erre mindannyian mozgolódni kezdenek ülésükben, szavaik összemosódnak, elfojtják egymást, értelme csupán pár, ismétlődő elemnek vehető ki a fokozódó zajból. A fékeket emlegetik, a biztosítóberendezést, valamiféle meghibásodást.

– Minden kifogástalanul működik, szerelvényünk a mozdonyvezető irányítása alatt áll – üvölti túl őket a kalauz, mire a zaj elhal.

– Akkor miért ütköznénk össze a másik vonattal? – kérdi az előbbi utas a beálló csendben.

– Forgalmi okok miatt.

– Az mégis mit jelent?

– A menetrend szerint a két szerelvény azonos időpontban azonos helyen fog tartózkodni. Ez pedig csak úgy lehetséges, ha összeütközünk vele.

– Menetrend? De hiszen késünk! Órákat késünk! – kiált egy nő, felemelkedve üléséből.

– A maga időszámítása szerint talán késünk, asszonyom. De biztosíthatom, a vasúttársaság álláspontja szerint tartjuk a pontos menetrendet.

– Álljunk meg! Álljon meg a vonat! – sikítanak, üvöltenek fel egyszerre az utasok.

– Kérem, őrizzék meg a nyugalmukat. Megállunk.

– Hiszen most mondta, hogy össze fogunk ütközni! – fakad ki a nő.

– Meg fogunk állni.

– Mi? – kérdi a nő.

– Mielőtt összeütköznénk, még lesz egy megálló.

– Miért nem ezzel kezdte?

– Ezzel folytattam volna, ha nem szakítanak félbe. Ott leszállhatnak. Megvárhatják a következő járatot.

Az utasok felsóhajtanak, a nő visszaül a helyére. Egy percnyi nyugalmat követően azonban egyazon aggodalom üt ki mindannyiuk arcán.

– És az mégis mikor jön? – kérdi valamelyikük.

– Menetrend szerint – válaszol a kalauz

– Mikor?! – ismétlődik a kérdés.

– A menetrend bizonyára módosul, a következő járat csak az ütközés okozta pályakárok helyreállítását követően érkezik.

– Mit jelent ez? Mennyi időt jelent?

Az ellenőr hallgat.

– Válaszoljon! – kiáltják egyre többen.

– Megértésüket és türelmüket a vasúttársaság nevében köszönöm.

*

Összegyűröm a kiürült dobozt, az ablak alá rögzített szemetesbe dobom. Újat bontok.

A kalauz arcát kezébe hajtva ül a túloldalon.

– Nem kér egyet? – szólítom meg.

Fejét felemeli, rám néz.

– Már nem kell dolgoznia – mondom.

– A következő megállónál még sípolnom kell, és intenem a mozdony felé.

– Az már nem lehet annyira nehéz.

– Nem – mondja, felém nyújtja a kezét.

Kiveszem a szatyorból az utolsó sört.

– Már nem hideg – szólok, átadom neki.

– Ugyan – kibontja, kortyol belőle - Köszönöm.

– Mit gondol, sokan le fognak szállni?

– Nem tudom. Legtöbbjük már fölöslegesen tenné. Hacsak nem idáig szól a jegyük. De senki nincs, akinek a jegye pont idáig szólna.

– Ha leszállnak, mégiscsak életben maradnak.

– Maga leszáll?

– Nem hiszem.

– Talán még megérné a következő járatot. Hiszen fiatalember. Hatvan, talán ötven éven belül helyreállítják majd a pályákat, és a járatok újra indulnak.

– Mit csinálnék addig?

– Igaza van. Merre tartott?

– Nem tudom. Messzire. Maga?

– Egy ellenőr nem gondolkodik ilyesmiben. A világ elmozdulása nekem csupán annyiban bír jelentőséggel, amennyiben a vonathoz, mint tulajdonság, hozzátartozik.

– Valamerre biztosan haladt maga is.

– Csak oda és vissza.

– Nem akart eljutni sehová?

– Amiről meg kellett bizonyosodnom, arról megbizonyosodtam. És most vége lesz. Fogja meg – a dobozt visszanyújtja felém. – Szeretném még utoljára végig járni a vonatot. Visszajövök.

– Rendben – mondom, elveszem a sört.

– Addig fontolja meg. Talán mégis leszállhatna. Talán magának mégis érdemes. Élhetne tovább – feláll, a következő kocsira nyíló ajtó felé indul.

*

A két szerelvény egymásba gyűrve, hosszan hever a töltés mentén. Üvegszilánk csillog a kövek közt.

Egyik lábam leszakadt. A kocsik roncsolt elemei alól más, szintén leszakadt tagok omlanak elő. Csupasz, sápadt karok. Kezek, tenyérrel az ég felé. Nem részei többé senkinek.

A jegyvizsgáló ott van körülöttem. Darabokra tépte az ütközés. Kék uniformisának maradványairól ismerem fel, ami hozzá tartozott. Feje tőlem karnyújtásnyira. Lesimítom a szemeit.

Mindent megül az ütközés robaját követő csend. A tájon fuvallat szalad végig, hullámokba borzolja a dombok megsárgult füvét.

Jönnek a nők. Mintha az iménti széllel sodródnának felém. Könnyű illatuk megelőzi őket, szétoldódik a térben. Elmossa a roncsok, a füst szagát. Jönnek, lábuk meztelen. Fehér a kevés ruha, amit rugalmas, barna testükön viselnek.

A töltéshez érve megállnak. Napszemüveg van rajtuk és szalmakalap. Nézik, ami a vagonokból, ami az utasokból maradt.

– Itt – nyögöm, szabad karommal feléjük intek. – Élek.

Hozzám szaladnak. Felemelnek, egyikük leszakadt lábamat öleli magához.

Visznek. A sör maradéka még a kezemben, a számhoz emelem. A dombok mögül halk dallam szivárog, és a hullámok sós párája.